

Sygn. akt III CSKP 63/21

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

SSN Maria Szulc

w sprawie z wniosku P. S.A. w L.
przy uczestnictwie M. P.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 lutego 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 28 czerwca 2018 r., sygn. akt II Ca [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje
Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania
i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca P. [...] S.A. w L. wniósł o ustanowienie służebności przesyłu obciążającej nieruchomość M. P., stanowiącą działkę ewidencyjną nr [...], położoną w M. i objętą księgą wieczystą nr [...] prowadzoną przez Sąd Rejonowy w K., której treścią będzie posadowienie na tej nieruchomości odcinka kablowej ziemnej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV od bramki nr [...] w kierunku stacji W. nr [...] w linii 15 kV relacji P.-X. oraz korzystanie z nieruchomości zajętej pod te urządzenia elektroenergetyczne i urządzenia powiązane, a także

utrzymywanie na niej urządzeń i instalacji elektroenergetycznych, dystrybucja i przesył energii elektrycznej za ich pośrednictwem, dostęp i dojazd do nich niezbędnym sprzętem, usuwanie awarii, dokonywanie napraw, wykonywanie czynności eksploatacyjnych, w tym modernizacji, konserwacji, kontroli, przeglądów, wymiany, przebudowy, remontu, rozbudowy i demontażu, na czas nieokreślony, za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 1.500 zł.

Uczestnik M. P. wniósł o oddalenie wniosku.

Postanowieniem z 20 listopada 2017 r. Sąd Rejonowy w K. oddalił wniosek. Sąd Rejonowy ustalił, że uczestnik jest właścicielem nieruchomości, której dotyczy wniosek. Nieruchomość ta od zachodu graniczy ze stanowiącą własność małżonków S. G. i M. G. działką ewidencyjną nr [X.], dla której Sąd Rejonowy w K. prowadzi księgę wieczystą nr [...]. Granica między tymi nieruchomościami została ustalona w 1982 r. w wyniku scalenia gruntów w obrębie M..

29 lipca 2013 r. wnioskodawca jako inwestor zawarł z uczestnikiem umowę określającą wzajemne zobowiązania stron w związku z realizacją planowanej inwestycji celu publicznego polegającej na rozbudowie sieci i urządzeń elektroenergetycznych w D. (§ 1 umowy). Trasa urządzeń projektowanych na nieruchomości w miejscowości W. gmina M., stanowiącej działkę nr [...] została określona w załączniku nr 1 do umowy. Uczestnik zgodził się na użyczenie terenu działki nr [...] w zakresie niezbędnym do realizacji przez wnioskodawcę inwestycji polegającej na wymianie istniejącej linii napowietrznej na AsXn. Modernizacja sieci miała polegać na posadowieniu podziemnego kabla na nieruchomości sąsiedniej nr [X.] w odległości 0,5 m od granicy z nieruchomością uczestnika, wymianie słupa i budowie linii podziemnej na tej nieruchomości oraz na wymianie linii nad nieruchomością uczestnika. Uczestnik zgodził się na wymianę linii energetycznej wzdłuż drogi asfaltowej na działce nr [...]. Nie zgodził się na posadowienie na tej nieruchomości podziemnego kabla elektroenergetycznego ani słupów elektroenergetycznych.

Uczestnik i jego żona wielokrotnie zwracali się do wnioskodawcy, by ten powiadomił ich o terminie wykonania prac, ponieważ chcieli być przy nich obecni.

Pod koniec grudnia 2014 r. uczestnik zauważył, że na jego nieruchomości został wkopany podziemny kabel elektroenergetyczny, zaś w styczniu 2015 r. zauważył na niej w centralnej części posadowiony nowy słup elektroenergetyczny.

W styczniu 2015 r. uczestnik wystąpił do wnioskodawcy o wyjaśnienia, a w czerwcu 2015 r. zlecił wznowienie znaków granicznych dla działek nr [...] i nr [X.]. Geodeta stwierdził, że nie ma możliwości wznowienia punktów granicznych z wymaganą dokładnością w oparciu o dokumentację geodezyjną. Na gruncie nie było bowiem punktów osnowy geodezyjnej wykorzystanej przy pomiarach do scalenia gruntów wsi M.. Dokumenty z zasobu geodezyjnego dla działki nr [...] pozwalały na wskazanie granicy z dokładnością do około 30-40 cm, podczas gdy położenie znaku granicznego powinno być określone z dokładnością do 10 cm. W związku z tym przebieg granicy ustalono 29 marca 2011 r. z udziałem właścicieli działek nr [...] i nr [X.]. Od strony południowej działki nr [...] na gruncie zachowały się znaki osnowy geodezyjnej, pomiarowej i na tym odcinku granica nie została ustalona, ale wznowiona. Na środku tej działki zachował się punkt graniczny. W terenie granica między działką nr [X.] i nr [...] jest dość wyraźna, wyznaczają ją pnie drzew i wyraźna miedza w dalszym przebiegu. Miary szerokości działki nr [...] pokryły się ze szkicami scaleniowymi. Wyniki pracy geodety posłużyły do aktualizacji danych w Starostwie Powiatowym, także co do powierzchni wskazywanej wcześniej z dokładnością do ara.

Na mapie do celów projektowych przygotowanej przez wnioskodawcę w związku z realizacją inwestycji celu publicznego polegającej na rozbudowie sieci i urządzeń elektroenergetycznych w D. granica zachodnia działki nr [...] była przedstawiona czysto poglądowo, nie pokrywała się z rzeczywistą granicą, a rozbieżności w niektórych miejscach dochodziły do ponad 2,5 m. W części południowej granica była przesunięta w kierunku zachodnim o około 60 cm, a w dalszej części w kierunku wschodnim do 2,5 m. W grudniu 2014 r. wykonano inwentaryzację przewodu podziemnego linii średniego napięcia oraz słupów energetycznych w D.. Według inwentaryzacji pomiar kontrolny położenia przewodu nie wykazał większych różnic w stosunku do projektu. Przebieg granicy na mapie do celów projektowych oraz inwentaryzacji powykonawczej przygotowany został na

podstawie zeskanowanej mapy sytuacyjno-wysokościowej. Przedstawione tam granice przeniesiono graficznie z map ewidencyjnych w skali 1:5000, przez co obarczone były licznymi błędami. W konsekwencji wnioskodawca na pewnym odcinku położył przewód podziemny linii średniego napięcia na nieruchomości uczestnika, zamiast na działce nr [X.].

10 listopada 2015 r. uczestnik wystąpił z pozwem o nakazanie wnioskodawcy, aby usunął dwa słupy elektroenergetyczne: [...] i [...] oraz podziemny kabel elektroenergetyczny posadowiony i użytkowany do przesyłu energii elektrycznej z jego nieruchomości stanowiącej działkę nr [...] w M.. Wyrokiem z 28 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy w K. uwzględnił powództwo, a wyrokiem 30 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację wnioskodawcy od tego wyroku.

16 maja 2017 r. wnioskodawca wezwał uczestnika do zawarcia umowy w przedmiocie ustanowienia służebności przesyłu na rzecz wnioskodawcy, obciążającej nieruchomość stanowiącą działkę nr [...] w M..

Sąd Rejonowy uznał, że w okolicznościach niniejszej sprawy wnioskodawca nadużywa prawa występując o ustanowienie służebności. Przed ułożeniem linii energetycznej wiedział bowiem, że uczestnik nie godzi się na zajęcie jego nieruchomości na ten cel, natomiast uzyskał zgodę właściciela nieruchomości sąsiedniej na zajęcie jego nieruchomości. Zakres i warunki wykorzystania nieruchomości uczestnika w związku z przebudową linii określała umowa, którą wnioskodawca naruszył. Wykonawca linii mógł dostrzec punkty wskazujące na przebieg granicy między sąsiednimi nieruchomościami (częściowo miedza, częściowo różnice w użytkowaniu gruntu, częściowo linia drzew) ale ułatwił sobie prace przez ominięcie linii drzew, które posadowione są na działce nr [X.]. Do przesunięcia położenia linii by nie doszło, gdyby wnioskodawca zawiadomił uczestnika o terminie wykonywania prac w sąsiedztwie jego nieruchomości, czego uczestnik się domagał. Skoro zapadł prawomocny wyrok nakazujący wnioskodawcy usunięcie linii energetycznej z nieruchomości uczestnika na długości 98 metrów, to uwzględnienie żądania wnioskodawcy prowadziłoby do jego ubezszkolenia.

W ocenie Sądu Rejonowego nie zachodzi też przewidziana w art. 305² § 1 k.c. przesłanka do ustanowienia służebności przesyłu obciążającej nieruchomości uczestnika. Skoro wnioskodawca zaplanował i uzyskał tytuł do posadowienia linii na działce nr [X.], to dla właściwego korzystania z urządzeń przedsiębiorstwa nie jest konieczne ustanowienie służebności przesyłu na działce nr [...].

Postanowieniem z 28 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego z 20 listopada 2017 r. Sąd Okręgowy zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego i ocenę prawną sprawy przedstawioną przez ten Sąd. Uznał, że wnioskodawcy zgodnie z art. 305¹ i 305² k.c. służyło prawo domagania się ustanowienia służebności przesyłu na nieruchomości uczestnika w sposób wskazany we wniosku. Urządzenia przesyłowe znajdują się już na nieruchomości uczestnika, zaś wnioskodawca jest przedsiębiorcą realizującym cel społeczny przez dostarczanie mieszkańcom energii. Jeżeli urządzenia przesyłowe już istnieją na konkretnej nieruchomości, to można przyjąć domniemanie faktyczne konieczności ich funkcjonowania w miejscu położenia i w takim wypadku ocenie sądu podlega tylko to, czy bez ustanowienia służebności możliwe jest właściwe korzystanie z tych urządzeń przez przedsiębiorcę przesyłowego, ewentualnie jak należy ocenić zakres właściwego koniecznego korzystania, któremu odpowiada zakres ograniczenia korzystania z nieruchomości przez właściciela. Sąd nie ma zatem kompetencji do badania, czy inny przebieg urządzenia przesyłowego na gruncie prowadziłby do mniejszego ograniczenia wykonywania prawa własności albo w ogóle to ograniczenie wyłączał w wyniku uznania, że powinny być one posadowione na innej nieruchomości. Sąd nie jest więc uprawniony do nakazania przeniesienia urządzeń przesyłowych lub oddalenia wniosku o ustanowienie służebności z tej przyczyny, że powinny być posadowione w innym miejscu. Przesłanka konieczności wykorzystania cudzej nieruchomości na cele przesyłowe jest przesłanką ocenną i powinna uwzględniać także interes właściciela nieruchomości obciążonej, ale w aspekcie dostosowania zakresu służebności zarówno do usprawiedliwionych potrzeb przedsiębiorcy w korzystaniu z posadowionych na gruncie urządzeń, jak i najmniejszego obciążenia nieruchomości.

Za istotną dla wyniku sprawy Sąd Okręgowy uznał ocenę działań wnioskodawcy pod kątem ich zgodności z zasadami uczciwości i rzetelności. Sąd Okręgowy uznał żądanie wnioskodawcy za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, gdyż zmierza ono do obejścia obowiązku wykonania prawomocnego wyroku z 28 listopada 2016 r. i sprowadza się do stosowania wobec uczestnika metody faktów dokonanych, podczas gdy nie mogą go obciążać błędy i zaniedbania wnioskodawcy i jego podwykonawców wykonujących linie energetyczne. Uwzględnienie zarzutu nadużycia prawa podmiotowego oznacza jedynie, że w konkretnych okolicznościach faktycznych, ocenianych *in casu*, przyznane normą prawną istniejące prawo podmiotowe zostaje zakwalifikowane jako wykonywane bezprawnie i w konsekwencji nie podlega ochronie.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego z 28 czerwca 2018 r. wnioskodawca zarzucił, że zaskarżone postanowienie zostało wydane z naruszeniem prawa procesowego, to jest: - art. 386 § 4 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. przez zaniechanie uchylenia zaskarżonego postanowienia, podczas gdy Sąd Rejonowy w K. nie rozpoznał istoty sprawy; - art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. przez brak wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, z jakich przyczyn Sąd odmówił wiary twierdzeniom wnioskodawcy.

Wnioskodawca zarzucił także, że zaskarżone postanowienie zostało wydane z naruszeniem prawa materialnego, to jest: - art. 5 w związku z art. 305¹ k.c. oraz art. 305² § 1 k.c. przez oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, podczas gdy spełnił wszystkie przesłanki do ustanowienia służebności przesyłu; - art. 5 k.c. w związku z art. 305¹ i art. 305² § 1 k.c. przez przyjęcie, że roszczenie wnioskodawcy jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub zasadami współżycia społecznego, chociaż okoliczności sprawy w tym w szczególności charakter urządzeń (linia elektroenergetyczna zasilająca okolicznych mieszkańców), sposób posadowienia urządzeń na nieruchomości uczestnika (ziemna linia kablowa, a nie napowietrzna, umiejscowienie urządzeń wzdłuż granicy działki, w sposób jak najmniej obciążający prawo własności nieruchomości), konieczność zapewnienia stałego i trwałego zasilania odbiorców energii elektrycznej, możliwość naruszenia struktury

i stabilności funkcjonowania sieci (kabla elektroenergetycznego) w przypadku ewentualnego usunięcia jego części posadowionej na nieruchomości uczestnika przemawiają za ustanowieniem służebności przesyłu zgodnie z wnioskiem; - art. 5 k.c. w związku z art. 305¹ k.c. oraz art. 305² § 1 k.c. przez przyjęcie, że wnioskodawca swym działaniem zmierza wyłącznie do niewykonania prawomocnych orzeczeń Sądu Rejonowego w K. z 28 listopada 2012 r. i Sądu Okręgowego w K. z 30 maja 2017 r., podczas gdy wnioskodawca w tych sprawach wnosił o zawieszenie postępowania do czasu rozpoznania wniosku o ustanowienie służebności przesyłu.

Wnioskodawca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

O trafności zarzutu nierozpoznania istoty sprawy można mówić wyłącznie wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądów nie odnosi się do tego, co było jej przedmiotem, gdyż błędnie zidentyfikowały charakter roszczenia, zaniechały zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie.

W niniejszej sprawie Sądy obu instancji prawidłowo zidentyfikowały przedmiot i przesłanki roszczenia zgłoszonego przez wnioskodawcę, a mającego oparcie w art. 305¹-305⁴ k.c. O niekorzystnym dla wnioskodawcy wyniku postępowania zadecydowały wyniki oceny okoliczności, w których posadowił na gruncie uczestnika linię energetyczną i stwierdzenie, że nastąpiło to z naruszeniem uzgodnień poczynionych z uczestnikiem. Postawę wnioskodawcy dążącego do ustalenia tytułu prawnego do korzystania z gruntu uczestnika - niezależnie od innych kwestii różniących ich stanowiska w sprawie - Sądy obu instancji oceniły jako nadużycie prawa podmiotowego. Ocena ta, jeśli nawet jest przedwczesna, to nie oznacza, żeby Sądy sformułowały ją z pominięciem istoty rozpoznawanej sprawy.

Przedsiębiorca, który w działalności gospodarczej wiążącej się z zaspakajaniem potrzeb społecznych w zakresie zaopatrzenia w energię

elektryczną wykorzystuje cudze nieruchomości musi uzyskać do tego stosowny tytuł prawny. Właściwości urządzeń przesyłowych, a mianowicie zarówno ich cechy fizyczne, jak i konieczne do uzyskania w celu ich wybudowania pozwolenia publicznoprawne, sprawiają, że tytuł prawny przedsiębiorcy do ich posadowienia na cudzym gruncie powinien cechować się stabilnością. Taki stabilny tytuł przedsiębiorca może uzyskać na drodze publicznoprawnej, w następstwie wydania na jego wniosek decyzji ograniczającej uprawnienia właściciela stosownie do art. 124 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1990; dalej – u.g.n.) albo na drodze prywatnoprawnej, przy czym od 3 sierpnia 2008 r. w konsekwencji ustanowienia na jego rzecz służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.). Zarówno przed wprowadzeniem tej służebności do systemu praw rzeczowych, jak i po tym czasie prywatnoprawny tytuł przedsiębiorcy do korzystania z cudzej nieruchomości na cele przesyłowe mógł i może mieć też źródło w stosunku obligacyjnym, który przedsiębiorca nawiąże z właścicielem nieruchomości podlegającej wykorzystaniu w jego procesie inwestycyjnym. Siłą rzeczy nie jest on jednak tak stabilny jak polegający na obciążeniu nieruchomości służebnością, gdyż wszystkie umowy wiążą *inter partes* i - niezależnie od innych przyczyn upadku wynikających z nich zobowiązań - mogą podlegać wypowiedzeniu.

Wybudowanie przez wnioskodawcę na nieruchomości uczestnika fragmentu linii średniego napięcia relacji P.-X. miało miejsce w 2014 r., a zatem w czasie, gdy wnioskodawca musiał zdawać sobie sprawę z konieczności legitymowania się tytułem prawnym do wykorzystania cudzego gruntu na cele prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, z uwarunkowań, jakie właściwe są poszczególnym rodzajom takich tytułów oraz z problemów prawnych, które przychodzi rozwiązywać *ex post*, gdy inwestycja budowlana zostanie zrealizowana bez zadbania o uregulowanie tytułu do jej wykonania i następnie eksploataowania. Przystąpienie przez wnioskodawcę do rozmów z uczestnikiem i właścicielem sąsiedniej nieruchomości mających doprowadzić do uzgodnienia zasad i zakresu wykorzystania ich gruntu na cele przesyłowe, sfinalizowanych zawarciem objętej ustaleniami Sądów *meriti* umowy z 29 lipca 2013 r., może świadczyć o tym, że wnioskodawca dążył do uzyskania tytułu upoważniającego go do posadowienia

urządzeń przesyłowych na cudzych gruntach, w tym w szczególności cywilnoprawnego, którego próba uzyskania musi poprzedzać ewentualne wydanie decyzji ograniczającej prawa właściciela, jak o tym stanowi art. 124 u.g.n. Wnioskodawca uzyskał wówczas zgodę S. G. i M. G. jako właścicieli nieruchomości stanowiącej działkę nr [X.] na posadowienie na tej nieruchomości urządzeń przesyłowych, które ostatecznie znajdują się na działce uczestnika. Uczestnik odmówił zgody na zlokalizowanie urządzeń na jego nieruchomości, natomiast określił zakres i sposób, w jaki wnioskodawca może z niej skorzystać w procesie inwestycyjnym.

Z motywów zaskarżonego wyroku nie wynika, jakiego rodzaju tytuł i której nieruchomości dotyczący został uznany za legitymujący wnioskodawcę do uzyskania stosownych zezwoleń w procesie budowlanym. Niewątpliwie prowadzona przez niego inwestycja została zakończona i oddana do użytku, a zrealizowano ją w pewnej części na nieruchomości uczestnika stanowiącej działkę nr [...]. Powstaje jednak kwestia, czy w zaistniałych okolicznościach umowa zawarta przez wnioskodawcę ze S. G. i M. G. jako właścicielami nieruchomości stanowiącej działkę nr [X.] ciągle wiąże jej strony i może być uznana za upoważniającą wnioskodawcę do wykorzystania tej nieruchomości na cele przesyłowe. Sąd Rejonowy uznał, że wnioskodawca ciągle dysponuje tytułem do wykorzystania na cele przesyłowe nieruchomości stanowiącej działkę nr [X.], a zatem nie zachodzi przewidziana w art. 305¹ k.c. przesłanka konieczności pozyskania przez niego tytułu do innej nieruchomości mogącej być wykorzystaną na te cele, od czego zależy ustanowienie służebności przesyłu. Sąd Okręgowy stwierdził natomiast, że „niewątpliwie wnioskodawcy zgodnie z art. 305¹ i 305² k.c. służyło prawo domagania się ustanowienia służebności przesyłu na nieruchomości uczestnika w sposób wskazany we wniosku”, co może oznaczać, że zdaniem tego Sądu wnioskodawca nie ma tytułu ani do korzystania z nieruchomości uczestnika, ani do korzystania z nieruchomości S. G. i M. G., a to by oznaczało, że o ustalenie takiego tytułu powinien jednak zabiegać.

Przytoczone wyżej stwierdzenia Sądów obu instancji co do tytułu prawnego wnioskodawcy do zajęcia na cele przesyłowe nieruchomości stanowiących działki

nr [X.] i nr [...] w M. nie są poparte ustaleniami faktycznymi, w których znajdowałyby podstawę, chociaż dotyczą okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. W świetle art. 305² § 1 k.c. podstawową przesłanką decydującą o zasadności wniosku przedsiębiorcy wykorzystującego urządzenia przesyłowe w działalności gospodarczej o ustanowienie na jego rzecz służebności przesyłu jest konieczność pozyskania takiego tytułu dla właściwego korzystania z urządzeń. Jeśli przedsiębiorca takim tytułem dysponuje, to w istocie nie ma potrzeby ustanawiania na jego rzecz służebności przesyłu, ale i odwrotnie, jeśli przedsiębiorca nie dysponuje tytułem do korzystania z cudzej nieruchomości na cele przesyłowe, a musi dostarczać energię odbiorcom na pewnym terenie, to konieczne jest też ustalenie dla niego takiego tytułu. Przepisy o służebności przesyłu powstały po to, by zapobiec korzystaniu z nieruchomości na cele przesyłowe bez ustalenia do tego tytułu prawnego i tak też muszą być stosowane.

Zgodnie z art. 305⁴ k.c. do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych. W orzecnictwie wyjaśniono, że sąd nie jest związany żądaniem wniosku co do przeprowadzenia trasy drogi koniecznej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 maja 1968 r., II CRN 190/67, Informacja Prawnicza 1969, Nr 1, poz. 12, z 11 marca 1970 r., III CRN 36/70, OSNC z 1970, nr 11, poz. 207, z 28 maja 1971 r., III CRN 109/71, OSNCP 1972, nr 1, poz. 13, z 21 grudnia 1971 r., III CRN 403/71, OSPiKA 1972, nr 11, poz. 208, z 12 października 2011 r., II CSK 94/11, niepubl.). Ma zatem obowiązek poszukiwania optymalnego jej przebiegu w ocenianej sytuacji faktycznej.

W uchwale z 26 lipca 2017 r., III CZP 28/17 (OSNC 2018, nr 4, poz. 38) Sąd Najwyższy stwierdził jednak, że w sprawie z wniosku przedsiębiorcy przesyłowego o ustanowienie służebności przesyłu dla istniejących urządzeń przesyłowych nie jest dopuszczalne ustanowienie służebności przesyłu według innego przebiegu niż istniejący, a w jej uzasadnieniu wyjaśnił, że nowelizacja, którą wprowadzono służebność przesyłu do katalogu ograniczonych praw rzeczowych uwzględniała zasadę, że służebność przesyłu może być zastosowana nie tylko do stanów faktycznych, w których urządzenia przesyłowe już istnieją, ale również do takich, w których przedsiębiorca urządzenia te zamierza wybudować w przyszłości.

Umożliwiało to objęcie nową regulacją tzw. zaszłości, jak i dawało możliwość wykorzystania jej dla zabezpieczenia interesu prawnego przedsiębiorcy już w fazie planowania. Uregulowanie tzw. zaszłości w istocie oznaczało legalizację zastanych sytuacji na nieruchomościach za odpowiednim wynagrodzeniem dla właściciela nieruchomości obciążanej. Nowa instytucja miała więc służyć utrwaleniu istniejącego stanu faktycznego, a nie zmianom w zakresie usytuowania wybudowanych już urządzeń przesyłowych. Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 20 kwietnia 2016 r., V CSK 510/15, niepubl. i z 29 września 2016 r., V CSK 2/16, niepubl.).

Sprawy, w których wydane zostały powołane wyżej orzeczenia dotyczyły ustanowienia służebności przesyłu legitymującej wnioskodawcę do korzystania z cudzej nieruchomości w związku z posadowieniem na niej urządzeń przesyłowych przed 3 sierpnia 2008 r. Niniejsza sprawa różni się od nich tym, że dotyczy inwestycji prowadzonej przez wnioskodawcę już po wejściu w życie przepisów o służebności przesyłu, gdy wnioskodawca jako przedsiębiorca miał świadomość znaczenia, jakie ma uzyskanie tytułu prawnego do gruntu, na którym chce zrealizować inwestycję oraz problemów społecznych, jakie powstają i niechybnie powstaną wtedy, gdy zajmie cudzą nieruchomość, choćby w celu zaspokajania potrzeb publicznych, ale bez uregulowania podstaw do korzystania z niej. Jak wynika z ustaleń dokonanych w sprawie, inwestycja planowana przez wnioskodawcę mogła powstać na nieruchomości uczestnika albo na nieruchomości sąsiedniej, stanowiącej działkę nr [X.], a wnioskodawca z właścicielami obu tych nieruchomości uzgadniał zakres i warunki wykorzystania ich nieruchomości na jego cele inwestycyjne. Z ustaleń dokonanych w sprawie nie wynika, żeby istniały jakieś techniczne uwarunkowania i ograniczenia, które wymusiły takie a nie inne położenie przewodów elektroenergetycznych. Przeciwnie, wynika z nich, że wnioskodawca nie zadbał o odpowiednio staranne przygotowanie dokumentacji, w oparciu o którą wyznaczył miejsce prowadzenia budowy a nadto jeszcze przy jego wyborze kierował się własną wygodą i posadowił instalację w miejscu, gdzie było to łatwiejsze, nie bacząc na to, czy ma tytuł do korzystania z niego. Uczestnik zabiegał o zawiadomienie go o terminie, w którym wnioskodawca przystąpi do robót.

Spełnienie tego oczekiwania pozwoliłoby na zlokalizowanie linii w miejscu, w którym miała powstać bez generowania konfliktów.

Wszystko to sprawia, że gdyby okazało się, iż wnioskodawca nie dysponuje obecnie tytułem do nieruchomości, na której mógł i może być posadowiony odcinek kablowej ziemnej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV od bramki [...] w kierunku stacji W. [...], to w postępowaniu o ustanowienie służebności przesyłu rozpatrywane mogą być obie potencjalnie możliwe lokalizacje tego fragmentu linii, a zatem na działce uczestnika i na działce nr [X.]. Nie jest tak, że każde działanie przedsiębiorcy przesyłowego w jego procesie inwestycyjnym podjęte w odniesieniu do cudzego gruntu musi zyskać akceptację i legalizację w postępowaniu o ustanowienie służebności przesyłu. Działalność przedsiębiorcy zajmującego się dostarczaniem energii służy wprawdzie zaspakajaniu podstawowych potrzeb publicznych, ale z założeniem osiągania zysku, a od prowadzącego ją przedsiębiorcy trzeba oczekiwać profesjonalizmu i postępowania z poszanowaniem dla praw innych uczestników obrotu, gdy ci w celu zabezpieczenia własnych interesów sprzeciwiają się wykorzystaniu ich gruntów na cele przesyłowe. Skoro linia elektroenergetyczna, do posadowienia fragmentu której w niniejszej sprawie regulowany jest tytuł prawny już jednak powstała, to przy ocenie, czy właściwe jest ustanowienie dla niej służebności z obciążeniem nieruchomości, na której istnieje czy też nieruchomości sąsiedniej, stanowiącej działkę nr [X.], trzeba rozważyć społeczne skutki jej przeniesienia w kontekście uciążliwości, jakie powoduje dla nieruchomości stanowiącej działkę nr [...] i może powodować dla nieruchomości stanowiącej działkę nr [X.]. Konieczne jest zatem ustalenie, jakiej grupie mieszkańców z tej linii dostarczana jest energia, czy bez przerwy w jej dostawach można przeprowadzić ewentualną przebudowę linii i czy taka przebudowa nie wymusiłaby przenoszenia obciążeń na sąsiednich jeszcze nieruchomościach. Do powyższych okoliczności nie odniosły się Sądy *meriti* w niniejszej sprawie, chociaż pewnych na ten temat danych dostarcza materiał zebrany w sprawie o wydanie nieruchomości.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i co do kosztów postępowania art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

ke